

15 januari 2025

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

FLEXIBEL STUDEREN... BETALEN PER STUDIEPUNT... WORDT DAT TOCH NOG EEN KEER WETTELIJK MOGELIJK... OF...

1 Inleiding

Er vinden vaak experimenten plaats binnen het Nederlandse onderwijsstelsel. Er moet dan aan het eind worden besloten of op basis daarvan de wet wordt aangepast. Er kan ook met pilots worden gewerkt, maar dan is de wet al veranderd en is daarin een artikel opgenomen dat in werking treedt als de pilot niet heeft gebracht wat men in gedachten had. Dat artikel bevat de wijze waarop die wetgeving wordt 'teruggedraaid'. Zo was in de invoering van de Ad gebaseerd op een pilot en is het gebruik van eenheden van leeruitkomsten via een experiment verlopen.

Er is ook een experiment geweest met het 'betalen per studiepunt', om tot flexibilisering van een opleiding te komen, met veel vrijstellingen bijvoorbeeld of met een scenario waarbij de studietijd wordt verlengd, om allerlei (persoonlijke) redenen. Begin 2023 is evenwel door de overheid besloten om deze ingeslagen weg niet verder af te lopen, en af te wachten wanneer er toch weer een mogelijkheid komt om deze aanpak alsnog een plek te geven in het stelsel. Tot zover is er echter nog geen voorstel op tafel gekomen.

Maar bepaalde hogescholen en universiteiten wilden toch hiermee verder aan de slag gaan en hebben hard aan de bel bij OCW getrokken. In dit nummer een verslag(je) daarvan, om te signaleren wat er nog speelt...

2 Toch nog wat gedaan ermee

De minister van OCW was niet vatbaar voor het dringende verzoek namens een groep hogescholen om tot wetgeving over te gaan en in ieder geval het experiment te verlengen om studenten die al 'flexibiliseerden' de kans te geven dit voor de rest van de studie te blijven doen. Maar het werd vervolgens door de vingers gezien als een instelling toch nog twee jaar met het betalen per studiepunt zou doorgaan, maar dan wel zonder overheidssubsidie en aangepaste wetgeving en bijpassende regelingen.

De Universiteit Utrecht ging nog een jaar door ('23-'24) en vulde het tekort aan uit het profileringsfonds. Maar het gold alleen maar voor voltijdse studenten die om een specifieke reden niet alle eenheden konden volgen. Men diende per studiepunt een-zestigste van het wettelijk collegegeld betalen (met 15% opslag). Maar de universiteit was bereid om voor een aantal opleidingen de benodigde aanpassingen te plegen en tevens het ontbrekende bedrag voor eigen rekening te nemen.

Hogeschool Windesheim bijvoorbeeld ging een stap verder en besloot om twee jaren door te gaan. Deze instelling is altijd een van de grote voorvechters van flexibilisering geweest en wilde een eventuele overbrugging tot de invoering van de wetgeving voor eigen rekening nemen. OCW heeft dit dus informeel toegestaan, maar zoals gezegd, de wettelijke regeling is nog niet in zicht. Maar kennelijk, maar dat is niet ergens te vinden, wordt de student toch regulier voor een volledig jaar gefinancierd en zitten de interne kosten bij het ontvangen van het lagere collegegeld.

De hogeschoolregeling bevat het volgende artikel:

Artikel 10 - Collegegeld

1. De flexstudent is collegegeld verschuldigd per studiepunt dat gelijk is aan 1/60e deel van het wettelijk collegegeldtarief voor het betreffende studiejaar per studiepunt, verhoogd met 15 procent en met een minimum van 1 studiepunt.

2. In afwijking van lid 1 is de flexstudent die in deeltijd studeert en waarbij de jaarlijkse studielast minder is dan 60 studiepunten, per studiepoint het wettelijk collegegeld gedeeld door de jaarlijkse studielast in studiepunten, verhoogd met 15 procent verschuldigd.
3. De voor 1 oktober van het studiejaar ingetekende studiepunten worden, ongeacht wanneer de onderwijseenheden worden gevolgd, direct bij aanvang van het studiejaar betaald. Indien in termijnen wordt betaald, zullen de termijnen gelijk zijn aan de reguliere termijnen zoals bedoeld in de Regeling In- en uitschrijving tot aan het in lid 1 betaalde bedrag is voldaan.
(...)
6. Indien blijkt dat de flexstudent meer studiepunten, of andere onderwijseenheden heeft gevolgd of daarvoor tentamen of examen heeft afgelegd, dan waarvoor de flexstudent zich heeft ingetekend, volgt een naheffing van het flexstudeertarief per studiepoint.

Bij lid 2 dient te worden aangetekend dat een CvB op basis van de WHW voor een deeltijdse opleiding minder dan 60 studiepunten per jaar mag programmeren. Zo kan een deeltijdse Ad-opleiding bestaan uit drie jaren van 40 punten of een opzet kennen van 60+30+30¹.

Dit komt evenwel in het hbo niet vaak voor, mede vanwege de verwachting van de overheid dat iedere student een vol jaar moet kunnen studeren, om 60 studiepunten te verwerven. Aan de andere kant is het natuurlijk ook al een vorm van flexibiliseren in deeltijd...

3 Andere vormen die een student zelf kan bepalen

Het kunnen laten flexibiliseren van leerwegen wordt gezien als een taak van de overheid en daarmee van de instellingen die met de geschapen mogelijkheden aan de slag kunnen en moeten gaan. Dat is op zich prima maar die vormen en scenario's moeten wel passen bij wat de studenten ook zelf willen en bovendien als effectieve opties zien. Maar ja, als die opties er formeel niet zijn, dan kunnen ze ook best zelf voor een bepaalde aanpak kiezen, om uiteenlopende persoonlijke redenen. Een paar voorbeelden hiervan:

- Betalen en minder volgen en dus langer studeren (spreiden van eenheden);
- Betalen voor een jaar en een beperkt aantal eenheden doen als een vorm van bijscholing;
- MBO hebben gedaan en dan hbo-certificaten behalen en vervolgens vrijstellingen aanvragen voor een kortere route (past bij wat de minister voor ogen heeft);
- Een Ad-opleiding doen in 3 jaren en dan naast het werk certificaten behalen om de bacheloropleiding in een jaar af te ronden;
- Een Ad-opleiding volgen en deze halen op een eenheid na om vervolgens een andere bacheloropleiding te gaan doen en later de Ad afmaken (als de Bachelor nog niet is behaald);
- Idem maar dan een tweede Ad gaan doen, om daarna de eerste Ad bij een private instelling af te ronden op basis van vrijstellingen voor vrijwel alles van het private programma.

Zo zijn er nog veel meer flexibele leerwegen te componeren, gezien vanuit de invalshoek van de student. Veel daarvan wordt als een creatieve aanpak gezien. Bovendien mag een instelling niet adverteren met onvolledige studies in voltijd en met een duale aanpak, en moet alles zijn gericht op het verwerven van het getuigschrift.

4 Leven Lang Ontwikkelen en flexibiliseren

Veel van de aandacht bij het vormgeven van het onderwijsstelsel gaat uit naar voltijd en het ervoor zorgen dat 'iemand' voor z'n 25ste het hoogste niveau heeft bereikt. Kijk maar naar alle politieke discussies en regelingen die gemaakt worden. Maar met de groeiende aandacht voor het 'leven lang ontwikkelen' moet als het gaat om het flexibiliseren van leerwegen ook meer worden gekeken naar het spreiden van initiële trajecten over een langere periode. Zo kan bijvoorbeeld iemand na de havo eerst een paar jaren gaan werken in combinatie met functiegerichte scholing, om daarna een Ad-opleiding te doen op basis van de ervaringen die zijn opgedaan. En alvorens de Bachelor in beeld komt, kan met die Ad een aantal jaren worden gewerkt in een niveau-5-omgeving. Misschien toch iets voor verdere beschouwingen in de komende tijd?

¹ We hebben wel een keer erop gewezen dat dit een 'opmerkelijke' constructie is als hierbij bijvoorbeeld mbo'ers en mensen met veel certificaten van het eerste jaar vrijgesteld worden. De opleiding duurt dan nog wel steeds twee jaren, maar de overheid controleert niet hoeveel punten er in een jaar gaan en betaalt twee volle studie jaren aan bekostiging voor 60 punten. Mogelijk dat de NVAO dit wel opmerkt. Of moet er een regeling komen waarbij ook de bekostiging voor dit soort constructies wordt aangepast?